

درس ۶: نقش دولت در اقتصاد چیست؟

گفت‌وگو در کلاس

۱- به نظر شما چرا آقای محمدی باید به دولت مالیات بدهد؟

دولت به وسیله مالیات سه هدف را دنبال می‌کند؛ ۱- افزایش درآمد دولت ۲- کاهش فعالیت‌های نامناسب و تشویق فعالیت‌های مطلوب ۳- کاهش نابرابری‌های اقتصادی

♦ دولت از مردم مالیات می‌گیرد، ۱- چون بهای برخی از کالاها و خدمات عمومی (مثل امنیت) را مستقیماً از شهروندان دریافت نمی‌کند. ۲- همچنین به وسیله مالیات به دنبال رفع نابرابری بین افراد پردرآمد و کم‌درآمد است.

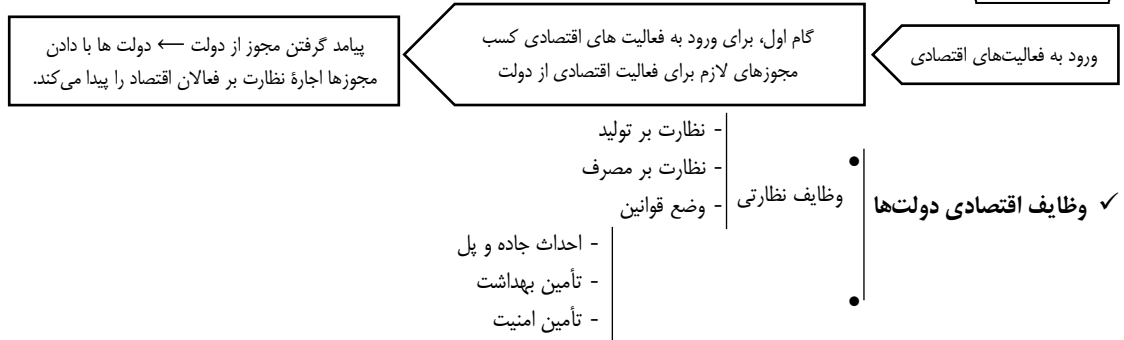
۲- به نظر شما دولت با چه انگیزه‌ای باید وارد بازی میان عرضه‌کننده و تقاضاکننده شود؟ این کار برای او چه نفعی دارد؟

مهم‌ترین هدف دولت ایجاد تعادل در بازار عرضه و تقاضا است. همچنین دولت برای بالا بردن امنیت اقتصادی جامعه باید نقش فعالی در عرصه اقتصادی بازی کند، به طور خلاصه می‌توان گفت، هدف دولت بهبود عملکرد بازار است.

نقشه راه

- دولت ← در فضای کسب و کار نقش داور را دارد.
- تصمیمات دولت بر روی رفتار تولیدکنندگان و تقاضاکنندگان تأثیر می‌گذارد.
- در عرصه اقتصاد دو بازیگر اصلی وجود دارد
 - تولیدکنندگان (عرضه‌کنندگان)
 - مصرف‌کنندگان (تقاضاکنندگان)
- دولت با عملکرد درست خود می‌تواند تخصیص‌های بهینه‌ای برای اقتصاد به وجود آورد.

طرح مسئله

دو وظیفه اقتصادی دولت

۱- بهبود عملکرد بازار

- مجموعه گسترده‌ای از قوانین و مقرراتی که توسط دولت وضع و اجرا می‌شود، برای رسیدن به دو هدف است.
- ① تسهیل و تشویق مبادلاتی که به نفع خریداران و فروشندگان است.
- ② جلوگیری از بروز شرایطی که به مبادلات خریداران و فروشندگان آسیب می‌زند.
- حضور دولت و عملکرد قوی آن سبب می‌شود افراد به حقوق یکدیگر تعرض نکنند و دارایی‌هایی را که متعلق به آنها نیست، تصرف نمایند.
- برای مثال، نقش نظارتی دولت نباشد، خریداران نمی‌توانند اطمینان یابند، آیا فروشندگان مالکان واقعی آن چیزی هستند که برای فروش عرضه کرده‌اند یا خیر؟

وظایف و نقش دولت در بهبود عملکرد بازار (خرید و فروش)

الف) حمایت دولت از مالکیت و قراردادها

- دولت با تعریف و اجرای حقوق مالکیت ← امنیت خرید و فروش و مبادلات را بهبود می‌بخشد.

(ب) وضع قوانین و مقررات

- ✓ دولت‌ها علاوه بر حمایت از حقوق مالکیت و اجرای قراردادها می‌کوشند با وضع قوانین و مقرراتی ویژه در زمینه‌های مختلف، اطلاعات و آگاهی‌های لازم را برای مبادله بین افراد تضمین کنند. برای مثال شرکت‌های دارویی و غذایی نمی‌توانند پیش از انجام برخی آزمایش‌ها و اخذ گواهی معتبر، محصولات خود را به بازار عرضه کنند یا افراد بدون دارا بودن صلاحیت‌های لازم به مشاغل مختلف وارد شوند.
- ✓ سازمان استاندارد وظیفه دارد کیفیت یا عدم کیفیت محصولات را تأیید کند.
- ✓ نتیجه تمام فعالیت‌های مثبت دولت بهبود عملکرد بازار است.

۲- ارائه کالاهای عمومی

- دولت علاوه بر وظایف نظارتی، مسئول ارائه کالاها و خدمات عمومی و سرمایه گذاری در این حوزه هم هست.
- کالاهای عمومی ← کالاها و خدماتی هستند که توسط افراد زیادی به طور هم زمان استفاده می‌شوند و کسی نمی‌تواند مردم را از استفاده از آن‌ها محروم کند.
- کالاها و خدمات عمومی بسیار باارزش‌اند و مالکیت آن‌ها در اختیار هیچ فردی طرفداری نیست، مثل خیابان‌ها، بوستان‌ها، و پل‌ها ...

ابزارها و منابع تأمین مالی دولت

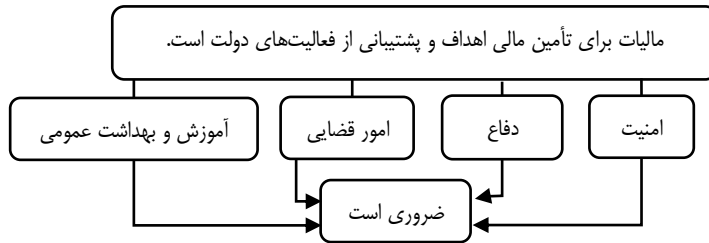
- ◆ دولت‌ها کالاها و خدمات گوناگونی ارائه می‌دهند و مسئولیت‌های مختلفی برعهده دارند، ارائه این کالاها و خدمات عمومی برای دولت‌ها بار مالی به همراه دارد.
- ◆ منابع مالی دولت برای ارائه کالاها و خدمات عمومی
 - ۱ مالیات‌ها
 - ۲ درآمد دولت از طریق فروش دارایی‌های ملی
 - ۳ ایجاد بدهی

۱- مالیات‌ها

دولت برای تأمین سطحی از کالاها و خدمات عمومی برای همگان، از مردم مالیات می‌گیرد.

الف) افزایش درآمد دولت

هدف اصلی اصلی از اخذ مالیات ← بالا رفتن درآمد دولت تا حدی که عملکرد دولت مؤثر واقع شود.

(ب) کاهش فعالیت‌های نامناسب و تشویق فعالیت‌های مطلوب

- فراتر از افزایش درآمد ← هدف از برخی مالیات‌ها، کاهش رفتارهای نامناسب است.
- مثال: ① مالیات بر چوبک‌های غذاخوری باعث کاهش قطع درختان جنگلی و مصرف چوبک‌ها شد. (در چین)
- مثال: ② در برخی کشورها مالیات بر سوخت‌های آلاینده مانند بنزین و گازوئیل معمول است. ← چراکه این مالیات می‌تواند به کاهش مصرف و در نتیجه کاهش آلودگی ناشی از آن بیانجامد.
- مثال: ③ در برخی از کشورها به دلیل آثار زیست‌محیطی خطرناک کیسه‌های پلاستیکی، به وضع مالیات بر آن‌ها اقدام شده است.
- مثال: ④ مالیات بر مصرف محصولات تنباکویی از جمله سیگار که برای سلامت انسان مضر است، در دنیا بسیار شایع است.
- مثال: ⑤ گاه نیز دولت‌ها برخی فعالیت‌ها که برای افراد جامعه مفید است، مالیات دیباقت نمی‌کنند.

فصل دوم: درس ششم | نقش دولت در اقتصاد چیست؟

انواع مالیات

الف) مالیات مستقیم ← در مالیات مستقیم مبلغی به عنوان مالیات از درآمد و دارایی افراد دریافت می‌شود.
(مثل مالیات بر درآمد و دارایی)

ب) مالیات غیرمستقیم ← در مالیات غیرمستقیم، مالیات به صورت بخشی از قیمت کالا از مشتری گرفته می‌شود (مثل مالیات بر مصرف، مالیات بر ارزش افزوده)

در کشور ما در یک دسته‌بندی کلی دو نوع مالیات گرفته می‌شود

الف) مالیات مستقیم

انواع مالیات مستقیم

۱- مالیات بر دارایی ←
↓
اساس و مبنای مالیات بر دارایی، ثروت مؤدی (پرداخت‌کننده مالیات) است.

• مالیات بر ارث

✓ مهم‌ترین نوع مالیات بر دارایی، مالیات بر ارث است.
مالیات بر ارث: از اموال و دارایی‌های باقی‌مانده ی شخص فوت شده، دریافت می‌شود. در واقع زمانی که اموال شخص متوفی قرار است به وراث او منتقل شود، دولت از دارایی و ثروت در حال انتقال مالیات می‌گیرد.

۲- مالیات بر درآمد

درآمد افراد و شرکت‌ها (و نه ثروت آن‌ها) مبنای مالیات است.

- شاید بتوان گفت که مالیات بر درآمد اشهر طرفدار، مهم‌ترین نوع مالیات است.
- مالیات بر درآمد از هر کدام از انواع درآمدها جداگانه دریافت می‌شود.
- **مالیات بر درآمد مانند** ← مالیات بر درآمد حقوق، مالیات بر درآمد املاک، مالیات بر درآمد مشاغل و ...

بیش تر بدانیم

اقسام مالیات بر درآمد

نوع مالیات	تعریف	مقدار مالیات
مالیات بر درآمد کشاورزی و دامپروری	هرگونه درآمد ناشی از فعالیت‌های کشاورزی، زراعت، دامپروری، دامداری، پرورش ماهی، پرورش زنبورعسل، صیادی، ماهیگیری و مواردی از این دست	از پرداخت مالیات معاف است.
مالیات بر درآمد حقوق	درآمد ناشی از حقوق و دستمزد	تا سطحی از درآمد (تعیین شده در بودجه سالیانه) معاف از مالیات و مازاد بر این مبلغ و تا هفت برابر آن، ده درصد مالیات کسر می‌شود. نسبت به مازاد این مبلغ هم ۲۰ درصد کسر می‌شود.
مالیات بر درآمد مشاغل	درآمد شخص حقیقی از اشتغال به مشاغل تجاری، خدماتی و پزشکی به صورت کل فروش کالا و خدمات پس از کسر هزینه‌ها	نحوه محاسبه بر مبنای سود سالیانه یعنی؛ کل فروش کالا و خدمات این فعالیت‌ها است البته ابتدا هزینه محاسبه و از درآمد کسر می‌شود. مبنای مالیات اظهارنامه‌ای است که باید پر کنند و تا قبل از تیرماه سال بعد به اداره امور مالیاتی محل کار خود تسلیم نمایند.
مالیات بر درآمد اتفاقی	درآمدهایی مانند جایزه و معاملات بلاعوض (مثل بخشش و هبه زمین به دیگری) که معمولاً مستمر و تکرار شونده نیستند و به صورت اتفاقی حاصل می‌گردند.	میزان مالیات و نحوه پرداخت آن، بسته به نوع درآمد حاصله می‌تواند متفاوت باشد.
مالیات بر درآمد املاک	درآمد ناشی از اجاره املاک و علاوه بر اجاره نقل و انتقال املاک هم مشمول مالیات است.	پس از کسر ۲۵ درصد از مبلغ کل اجاره به عنوان هزینه‌ها و استهلاک، مشمول پرداخت مالیات خواهند شد.

فصل دوم: درس ششم | نقش دولت در اقتصاد چیست؟

چند مثال برای مسائل مالیات (برای مطالعه)

مثال (۱): این مثال در رابطه با مالیات بر درآمد حقوق است.

- کارمند یکی از وزارتخانه‌ها ماهیانه ۶,۵۰۰,۰۰۰ تومان حقوق می‌گیرد. طبق قانون، درآمدهای تا ۲,۵۰۰,۰۰۰ تومان از پرداخت مالیات معاف هستند.

الف) میزان مالیات ماهانه این فرد چقدر است؟

ب) درآمد خالص ماهانه این فرد را محاسبه کنید.

سقف معافیت درآمد از پرداخت مالیات درآمد کل

$$6,500,000 - 2,500,000 = 4,000,000 \leftarrow \text{درآمدی که به آن مالیات تعلق می‌گیرد}$$

پاسخ: الف)

$$4,000,000 \times \frac{10}{100} = 400,000 \leftarrow \text{میزان مالیات ماهانه}$$

نکته: از درآمد این فرد ۲,۵۰۰,۰۰۰ تومان از پرداخت مالیات معاف است، پس از ۶,۵۰۰,۰۰۰ تومان، تنها ۴,۰۰۰,۰۰۰ تومان مشمول پرداخت مالیات می‌شود. چون

درآمد مشمول مالیات این فرد کم‌تر از ۷ برابر معافیت مالیاتی است، پس او باید فقط ۱۰ درصد مالیات بدهد.

ب)

مالیات ماهانه درآمد کل

$$6,500,000 - 400,000 = 6,100,000 \leftarrow \text{خالص درآمد}$$

مثال (۲): این مثال در رابطه با مالیات بر درآمد مشاغل است.

- یک کارخانه صنعتی در سال گذشته ۹۳,۰۰۰,۰۰۰ تومان درآمد داشته است. این کارگاه سالانه ۱۲,۰۰۰,۰۰۰ تومان اجاره داده است و حقوق کارکنانش سالانه ۲۱,۰۰۰,۰۰۰ تومان بوده است. مالک این کارگاه اظهارنامه مالیاتی خود را به موقع ارائه کرده است (تا قبل از تیرماه) میزان مالیات او را محاسبه کنید. (نرخ مالیات ۱۵ درصد است).

ابتدا هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم کارگاه را محاسبه می‌کنیم (هزینه‌های آشکار و پنهان)

$$12,000,000 + 21,000,000 = 33,000,000 \leftarrow \text{جمع هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم (البته در این سوال هزینه‌های غیر مستقیم بیان نشده است)}$$

$$93,000,000 - 33,000,000 = 60,000,000 \leftarrow \text{درآمد مشمول مالیات}$$

$$60,000,000 \times \frac{15}{100} = 9,000,000 \leftarrow \text{مالیات قابل پرداخت}$$

مثال (۳) این مثال در رابطه با مالیات بر املاک است.

- فردی از بابت اجاره املاک خود ماهانه ۱۳,۰۰۰,۰۰۰ تومان اجاره می‌گیرد، نرخ مالیاتی در این کشور ۸٪ است، مالیات سالانه این فرد را محاسبه کنید.

$$13,000,000 \times 12 = 156,000,000 \leftarrow \text{درآمد اجاره سالانه}$$

$$156,000,000 \times \frac{25}{100} = 39,000,000 \leftarrow \text{کسر ۲۵٪ از درآمد سالانه اجاره}$$

$$156,000,000 - 39,000,000 = 117,000,000 \leftarrow \text{درآمد مشمول مالیات}$$

$$117,000,000 \times \frac{8}{100} = 9,360,000 \leftarrow \text{مالیات سالانه}$$

ب) مالیات غیرمستقیم

در مالیات غیرمستقیم، مالیات به صورت بخشی از قیمت کالا یا خدمات از مشتریان گرفته می‌شود.

① عوارض گمرکی

② عوارض خدماتی

③ مالیات بر مصرف

④ مالیات بر ارزش افزوده

مهم‌ترین انواع مالیات‌های غیرمستقیم که در کشور ما اجرا و اعمال می‌شوند، عبارت‌اند از

۱- عوارض گمرکی

♦ یکی از انواع مالیات‌های غیرمستقیم، عوارض گمرکی است.

حقوق و عوارض گمرکی در واقع مالیات هر کشور بر صادرات و واردات کالاهای مختلف است که با نام «تعرفه‌های گمرکی» نیز شناخته می‌شود.

♦ این نوع مالیات‌ها، تابع سیاست‌های کلان بازرگانی ② شرایط اقتصادی کشورها هستند.

♦ این نوع مالیات‌ها در کلان ① یک نوع اجاره است. ② مالیات بر ارزش افزوده است. ③ مالیات بر ارزش افزوده است.

۲- عوارض خدماتی

◆ انواع عوارض درج شده در قبض‌های شهرداری مالیات تلقی می‌شود.

شهرداری در مقابل خدماتی که ارائه می‌کند، وجوهی مانند عوارض خودرو یا عوارض نوسازی و دفع پسماند دریافت می‌کند.

۳- مالیات بر مصرف

◆ مالیات بر مصرف مالیاتی است که مصرف‌کنندگان کالاها را بر طرفدار در زمان خرید آن کالا (به همراه قیمت کالا) پرداخت می‌کنند.

◆ هرکس میزان بیش تری از آن کالا مصرف کند، در نهایت مالیات بیش تری نیز پرداخت می‌کند. (مصرف ↑ = مالیات ↑)

اگرچه مالیات بر مصرف، نهایتاً به وسیله مصرف‌کننده نهایی پرداخت می‌شود، اما وظیفه قانونی پرداخت آن به عهده تولیدکنندگان و فروشندگان است.

• مالیات بر مشروبات غیرالکلی ماشینی

• مالیات بر دخانیات

◆ مالیات بر مصرف، انواع بسیار زیادی دارد. دو نمونه از بارزترین آن‌ها در ایران

بیش‌تر بدانیم

ارزش افزوده

- تفاوت داده‌ها | ستاده‌ها را «ارزش افزوده» می‌گویند.
- اختلاف ارزش یک کالا نسبت به مرحله قبل را «**کوشش افزودنی**» می‌توان گفت، در هر مرحله از تولید بر ارزش محصول اولیه افزوده شده و محصول تحویل مرحله بعدی می‌شود، این کار تا مرحله نهایی ادامه دارد.
- ارزش افزوده مرحله اول همان قیمت مرحله اول است.
- جمع ارزش افزوده در مراحل مختلف یک کالا با قیمت نهایی آن کالا یکسان است.
- ارزش افزوده همان سود نیست، بلکه قسمتی از ارزش افزوده سود است.
- $۲ - \text{ارزش اولیه آن کالا} = \text{ارزش افزوده آن کالا}$
- قیمت یک کالا از دو قسمت تشکیل می‌شود

مثال: ۱- باتوجه به اطلاعات داده شده به سوالات پاسخ دهید.

الف) ارزش افزوده مرحله اول چقدر است؟

ب) ارزش افزوده مرحله تولید نخ چقدر است؟

قیمت پنبه	۳,۰۰۰ تومان
قیمت نخ	۷,۰۰۰ تومان
قیمت پارچه	۲۰,۰۰۰ تومان
قیمت پیراهن	۵۰,۰۰۰ تومان

پاسخ:

الف) ارزش افزوده مرحله اول همان قیمت مرحله اول است، یعنی ۳,۰۰۰ تومان

ب) اگر مرحله تولید نخ را منهای مرحله قبل یعنی پنبه کنیم، ارزش افزوده نخ به دست می‌آید.

پ) ارزش افزوده پنبه $۳۰۰۰ - ۰ = ۳۰۰۰$

ارزش افزوده نخ $۷۰۰۰ - ۳۰۰۰ = ۴۰۰۰$

ارزش افزوده پارچه $۲۰۰۰۰ - ۷۰۰۰ = ۱۳۰۰۰$

ارزش افزوده پیراهن $۵۰۰۰۰ - ۲۰۰۰۰ = ۳۰۰۰۰$

جمع ارزش افزوده‌ها $۳۰۰۰ + ۴۰۰۰ + ۱۳۰۰۰ + ۳۰۰۰۰ = ۵۰۰۰۰$

جمع ارزش افزوده در تمام مراحل، همان قیمت نهایی است.

۲- باتوجه به اطلاعات داده شده ارزش افزوده مرحله دوم را محاسبه کنید.

مواد اولیه مرحله دوم ۲۰,۰۰۰ تومان

ارزش افزوده مرحله سوم ۵,۰۰۰ تومان

مواد اولیه مرحله چهارم ۷۰,۰۰۰ تومان

پاسخ:

$۲۰۰۰۰ + ۵۰۰۰ = ۲۵۰۰۰$

ارزش افزوده مرحله دوم $۷۰۰۰۰ - ۲۵۰۰۰ = ۴۵۰۰۰$

می‌توان گفت مرحله چهارم ۷۰,۰۰۰ تومان بابت مواد اولیه به مرحله سوم داده است، مرحله سوم از این مبلغ ۵۰,۰۰۰ تومان بابت ارزش افزوده و ۶۵,۰۰۰ تومان بابت مواد اولیه گرفته است.

بیش تر بدانیم

- برخی از انواع مالیات‌ها در ایران گرفته نمی‌شود و همین امر سبب شده است که انحرافات در مسیر سرمایه‌گذاری، در کشور رخ دهد. از جمله این مالیات‌ها، مالیات خانه‌های خالی و زمین‌های یاب است که سبب شده است این نوع دارایی‌های مصرفی به دارایی سرمایه‌ای غیرمولد تبدیل شود.

۴- مالیات بر ارزش افزوده

☞ منظور از مالیات بر ارزش افزوده، مالیاتی است که از تفاوت بین ارزش کالا و خدمات عرضه‌شده با ارزش کالا و خدمات خریداری شده در دوره‌ای مشخص گرفته می‌شود.

☞ این نوع مالیات چند مرحله‌ای است و در هر یک از مراحل تولید و تکمیل تا مصرف نهایی بر حسب ارزش افزوده گرفته می‌شود.

- مالیات بر ارزش افزوده با ایجاد شفافیت، فرار مالیاتی را کاهش می‌دهد.
- مزایای مالیات بر ارزش افزوده
- این نوع از مالیات، از مالیات‌ستانی مضاعف جلوگیری می‌کند؛ چراکه مالیات پرداخت شده تولیدکنندگان قبلی از مالیات بر فروش بعدی کسر می‌شود. به عبارت دیگر کالا و خدمات واسطه‌ای از پرداخت مالیات معاف می‌شوند.

• مالیات بر ارزش افزوده (VAT)، چگونه کار می‌کند؟

در کشورهایی که سازوکار مالیات بر ارزش افزوده برقرار است، کسب و کارها، منبع مالیات را از فروش خودشان جمع‌آوری کرده و آن را از طریق خرید از دیگر کسب و کارها، پرداخت می‌کنند در مثال زیر نشان داده شده است که چگونه ۱۰ درصد مالیات بر ارزش افزوده (VAT) بر تولید و فروش لباس، عمل می‌کند.

مرحله (۱): کشاورزی پنبه را برداشت می‌کند و آن را به قیمت ۱۰۰۰ تومان به پارچه‌باف می‌فروشد.

مرحله (۲): پارچه‌باف، پارچه را می‌بافد و به قیمت ۵۰۰۰ تومان به خیاط می‌فروشد.

مرحله (۳): خیاط لباس را می‌دوزد و آن را به قیمت ۱۲۰۰۰ تومان به مغازه‌دار می‌فروشد.

مرحله (۴): مغازه‌دار، لباس را به قیمت ۲۰۰۰۰ تومان به مشتری می‌فروشد.

قیمت فروش با مالیات بر ارزش افزوده	۱۱۰۰ تومان	۵۵۰۰ تومان	۱۳۲۰۰ تومان	۲۲۰۰۰ تومان
مالیات بر ارزش افزوده جمع‌آوری شده توسط فروشنده	۱۰۰ تومان	۵۰۰ تومان	۱۲۰۰ تومان	۲۰۰۰ تومان
اعتبار مالیات بر ارزش افزوده‌هایی که در مرحله قبلی پرداخت شده	—	-۱۰۰ تومان	-۵۰۰ تومان	-۱۲۰۰ تومان
مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع‌آوری شده	۱۰۰ تومان	۴۰۰ تومان	۷۰۰ تومان	۸۰۰ تومان
مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع‌آوری شده	—	—	—	۲۰۰۰ تومان

مثال دیگری برای مالیات بر ارزش افزوده

دامپروری، پوست گوسفند را به مبلغ ۲۰,۰۰۰ تومان به کارخانه تولید چرم می‌فروشد، کارخانه پوست را به چرم تبدیل کرده و به قیمت ۱۰۰,۰۰۰ تومان به کارخانه تولید کیف می‌فروشد. کارخانه چرم را به کیف تبدیل کرده و آن را به قیمت ۳۰۰,۰۰۰ تومان به فروشگاه کیف و چرم می‌فروشد. فروشگاه نیز کیف را به مبلغ ۴۵۰,۰۰۰ تومان به قیمت گذاشته شده. (در این جامعه مالیات بر ارزش افزوده ۵٪ است).

«برای سؤال بالا به جدول مالیات بر ارزش افزوده بنویسید.»

مرحله اول: فروش پوست گوسفند	مرحله دوم: تبدیل پوست به چرم	مرحله سوم: تبدیل چرم به کیف	مرحله چهارم: قیمت فروش بدون مالیات
۲۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۴۵۰۰۰۰
۲۱۰۰۰ VAT	۱۰۵۰۰۰ VAT	۳۱۵۰۰۰ VAT	۴۷۲۵۰۰ VAT
$20000 \times \frac{5}{100} = 1000$	$100000 \times \frac{5}{100} = 5000$	$300000 \times \frac{5}{100} = 15000$	$450000 \times \frac{5}{100} = 22500$
۲۱۰۰۰	۱۰۵۰۰۰	۳۱۵۰۰۰	۴۷۲۵۰۰
۲۰۰۰۰ + ۱۰۰۰ = ۲۱۰۰۰	۱۰۰۰۰۰ + ۵۰۰۰ = ۱۰۵۰۰۰	۳۰۰۰۰۰ + ۱۵۰۰۰ = ۳۱۵۰۰۰	۴۵۰۰۰۰ + ۲۲۵۰۰ = ۴۷۲۵۰۰
میزان مالیات بر ارزش افزوده جمع‌آوری شده توسط فروشنده	۱۰۰۰	۵۰۰۰	۲۲۵۰۰
اعتبار مالیات بر ارزش-افزوده‌هایی که در مراحل قبل پرداخت شده	—	-۱۰۰	-۱۵۰۰۰

فصل دوم: درس ششم | نقش دولت در اقتصاد چیست؟

↓ ۲۲۵۰۰	مجموع مالیات بر ارزش- افزوده جمع‌آوری شده
------------	--

۲- سایر درآمدهای دولت

الف) فروش دارایی‌های ملی

- غیر از مالیات بخش زیادی از درآمدهای موردنیاز دولت در ایران از محل فروش دارایی‌های تجدیدناپذیر مثل نفت تأمین می‌شود.
- بخش زیادی از درآمدهای دولت از محل فروش دارایی‌های تجدیدناپذیری مانند نفت و گاز تأمین شده است.

- این درآمدی پایدار نیست.
 - این منابع تجدیدناپذیرند.
 - با نوسانات جهانی قیمت نفت و گاز تغییر می‌کند.
 - قابل تحریم است.
- معایب تأمین درآمد از محل دارایی‌هایی مانند نفت و گاز

فروش این نوع دارایی‌ها، عملاً فروش دارایی‌هایی است که نه فقط به ما بلکه به نسل‌های بعد هم تعلق دارد. اگر با درآمدهای حاصل از فروش منابع طبیعی مثل نفت، دارایی‌های دیگری خلق نشود و این درآمدها صرف هزینه‌های جاری کشور (نظیر پرداخت حقوق و دستمزد و ...) شود، در این صورت حتماً نسل‌های بعد، ما را نخواهند بخشید! (اگر درآمد نفت و گاز صرف سرمایه‌گذاری‌های مولد و زیربنایی شود مشکلی نخواهد بود.)

ب) ایجاد بدهی

همچنین دولت، سالیانه بخشی از درآمد مورد نیاز خود را از طریق ایجاد بدهی تأمین می‌کند، یعنی از مردم قرض می‌گیرد یا آن‌ها را در طرح‌های عمرانی و سرمایه‌گذاری‌های دولتی شریک می‌کند و از محل سود این طرح‌ها سودی بین آن‌ها تقسیم می‌کند. این درآمد هم ناپایدار است.

جایگاه دولت در جریان چرخشی درآمد

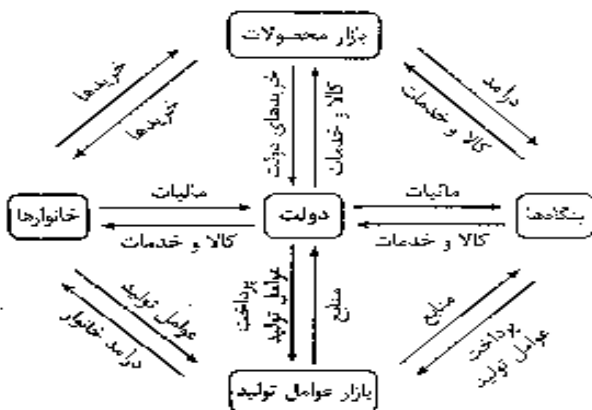
در گذشته به دو بازیگر اصلی اقتصاد اشاره کردیم (خانوارها و بنگاه‌ها) حالا با یک بازیگر دیگر آشنا می‌شویم به نام دولت

- خانوارها
 - بنگاه‌ها
 - دولت
- بازیگران اصلی اقتصاد

☞ در جریان چرخشی تعاملات بین خانوارها و شرکت‌ها باید به نقش دولت نیز اهمیت داد.

- در اقتصاد جامعه، نقش‌های مختلفی برعهده دارد.
- دولت خریدار مهمی در بازارهای عوامل تولید و نیز بازار کالا و خدمات است.
- با دریافت مالیات از شرکت‌ها و خانوارها و پرداخت یارانه به آن‌ها نقش مهم در اقتصاد ایفا می‌کند.

- روابط با خانوار
- مشارکت دولت در روابط اقتصادی به ۳ شکل است:
- روابط با بازار محصولات
- روابط با بازار عوامل تولید

- منابع درآمد دولت
- مالیاتی که از خانوارها و مؤسسات می‌گیرد.
 - کالاهای که به خانوارها و مؤسسات می‌فروشد.
 - خدماتی که به خانوارها و مؤسسات می‌فروشد.
 - منابعی که به بازار عوامل تولید می‌فروشد.

- هزینه‌های دولت
- یارانه‌هایی که به مؤسسات و خانوارها می‌پردازد.
 - کالاهایی که از مؤسسات و خانوارها می‌خرد.
 - خدماتی که از مؤسسات و خانوارها می‌خرد.
 - منابعی که از بازار عوامل تولید می‌خرد.